

تدوین و ارائه مدل شایستگی‌های دموکراتیک استادان در آموزش عالی (مورد مطالعه: اساتید دانشگاه کردستان)

❖ فرشته حیدری^۱ ❖ مهدی صالحی^{۲*} ❖

صفحه: ۱۹۰-۱۵۶

چکیده

مؤسسات آموزش عالی نقش مهمی در شکل دادن به نسل بعدی ایفا می‌کنند لذا مسئولیت دارند شایستگی دموکراتیک را در بین دانشجویان خود تقویت کنند. بدین سان می‌توانند فعالانه به جوامع دموکراتیک یاری رسانند. از این حیث در این پژوهش شایستگی دموکراتیک اساتید دانشگاه کردستان در آموزش عالی مورد واکاوی قرار گرفته است. رویکرد پژوهش کیفی، با راهبرد پدیدارنگاری بود. مشارکت کنندگان، اساتید دانشگاه کردستان شهر سنندج در چندین رشته‌ی متنوع بودند. نمونه‌گیری به شیوه‌ی (ترکیبی) هدفمند و گلوله برفی با رعایت حداکثر تنوع تا اشباع نظری داده‌ها با ۱۲ نفر از اساتید و مصاحبه نیمه ساختار یافته ادامه داشت. داده‌ها پس از پیاده‌سازی به شیوه کدگذاری دو مرحله‌ای باز و محوری گلاسر تحلیل گردید. از نرم افزار تحلیل داده‌های کیفی مکس کیودا ۲۰۲۰ جهت خروجی مقوله‌های محوری پژوهش استفاده گردید. یافته‌های پژوهشی ۵ مقوله اصلی را به عنوان مؤلفه‌های شایستگی دموکراتیک اساتید از جمله دانش دموکراتیک، مهارت‌های آموزشی، الگوهای دموکراتیک، مشارکت مدنی و توسعه حرفه‌ای را نمایان ساخت. همچنین ۵ مقوله اصلی به مثابه راهبردهای توانمندسازی از جمله راهبردهای آموزشی، تشویق آزادی دموکراتیک، پرورش فرهنگ گفتگو، تقویت فراگیری و تنوع و فراهم کردن منابع و پشتیبانی و در نهایت ۴ مقوله اصلی به عنوان پیامدهای تقویت شایستگی دموکراتیک اساتید از جمله محیط آکادمیک پیشرفته، بهبود ساختار و فرهنگ سازمانی، شهرت سازمانی و تقویت دموکراسی نهادی احصاء گردید. در نتیجه می‌توان اذعان داشت که شناسایی موشکافانه شایستگی‌های دموکراتیک اساتید در آموزش عالی و ارائه راه‌حلهای متناسب با زمینه دانشگاهی می‌تواند برای توانمندسازی آنها مؤثر واقع گردد.

کلیدواژه‌ها: شایستگی، شایستگی دموکراتیک، آموزش عالی.

■ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۹/۲۵

■ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۸/۱۵

^۱- دانشجوی دکترا مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.

^۲- استادیار مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران. (نویسنده

مسئول)

مقدمه

شایستگی به توانایی انجام وظایف به طور موثر و کارآمد اشاره دارد که در جنبه‌های مختلف زندگی از جمله عرصه‌های حرفه‌ای، شخصی و اجتماعی بسیار مهم است. یک فرد شایسته دارای مهارت‌ها، دانش و تجربه لازم برای دستیابی به نتایج دلخواه و گذر از چالش‌ها با موفقیت است. شناسایی شایستگی‌ها کلید موفقیت در دستیابی به تربیت دموکراتیک است (Taghipour, 2023) هدف اصلی تعلیم و تربیت، تربیت اجتماعی و شهروندی است. در حقیقت تربیت اجتماعی به مثابه تربیت شهروندی دموکراتیک است (Graen et all, 2013). شناسایی شایستگی‌های دموکراتیک کلید موفقیت در دستیابی به تربیت دموکراتیک است (Taghipour, 2023). شایستگی مجموعه ویژگی‌های اساسی، شخصیتی، نگرش‌ها، ارزش‌ها، باورها، دانش‌ها، مهارت‌ها، شیوه‌ها و الگوهای رفتاری است که در طول زمان در افراد شکل می‌گیرد. در راستای انجام بهتر کار می‌باشد و از طریق آموزش قابل بهبود است (Darabi, 2019). هدف اصلی آموزش دموکراتیک این است که ارزش‌ها، نگرش‌ها و شیوه‌های رفتار متناسب با شهروندی دموکراتیک، در افراد نهادینه شود (Dewey, 1916). مؤسسات آموزش عالی نقش مهمی در شکل دادن به نسل بعدی شهروندان و رهبران ایفا می‌کنند و بنابراین مسئولیت دارند که شایستگی دموکراتیک را در بین دانشجویان خود تقویت کنند. شایستگی دموکراتیک به دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های لازم برای مشارکت فعال در یک جامعه دموکراتیک اشاره دارد. مؤسسات آموزش عالی می‌توانند اصول و شیوه‌های دموکراتیک را در سراسر برنامه درسی بگنجانند. مهم‌ترین چالش در رابطه با شایستگی دموکراتیک در آموزش عالی این است که اطمینان حاصل شود که دانشجویان به دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های لازم برای مشارکت فعال در فرآیندهای دموکراتیک، مشارکت در تفکر انتقادی و هدایت مسائل پیچیده اجتماعی مجهز هستند. با پرداختن به این چالش، آموزش عالی می‌تواند به توسعه شهروندان آگاه و متعهد که می‌توانند به پایداری و سرزندگی جوامع دموکراتیک کمک کنند (Weber & Bergan; council of Europe, 2007). شورای اروپا چهار هدف اصلی آموزش عالی را شناسایی کرد: آماده سازی برای اشتغال پایدار؛ آمادگی برای زندگی به عنوان شهروندان فعال در جوامع دموکراتیک؛ توسعه شخصی؛ توسعه و نگهداری از طریق آموزش، یادگیری و تحقیق، پایگاه دانش گسترده و پیشرفته (Bologna process, 2007: 1,4).

جامعه آموزش عالی به شدت از نقش کلیدی خود در انتقال ارزش‌های شایستگی دموکراتیک آگاه است (Association of American Colleges and Universities, 2007). توسعه شایستگی فراگیران بخش مهمی از ماموریت آموزش عالی است. نوع شایستگی‌هایی که آموزش عالی باید ایجاد کند بستگی به اهداف آموزش عالی دارد. این نه تنها به این دلیل است که فارغ‌التحصیلان آموزش عالی نیاز به کسب مجموعه وسیعی از شایستگی‌ها در رشته تحصیلی انتخابی خود دارند، بلکه به این دلیل است که آنها نیاز به کسب دو نوع شایستگی مکمل دارند: شایستگی خاص و عمومی. فارغ‌التحصیل نه تنها باید صلاحیت‌های پیشرفته‌ای در رشته تخصصی خود داشته باشد، بلکه باید مجموعه‌ای از شایستگی‌ها را نیز کسب کند که هر فارغ‌التحصیل تحصیلات عالی باید از آن برخوردار باشد، مانند توانایی تحلیل، مهارت‌های ارتباطی و توانایی کار به صورت فردی و گروهی (González & Wagenaar, 2005) اگرچه شایستگی‌های خاص و عمومی مفاهیم مهمی هستند، اما از هم جدا نیستند. زیرا یادگیرنده به هر دو نوع شایستگی نیاز دارد. فراگیران باید هم شایستگی‌های خاص و هم شایستگی‌های عمومی را در زندگی روزمره به کار ببرند و از طیف بسیار وسیعی از شایستگی‌های پیشرفته از هر دو نوع استفاده کنند تا سخت‌ترین چالش‌هایی را که با آن‌ها روبرو می‌شوند را حل کنند. آموزش در مورد کسب مهارت‌ها و همچنین کسب ارزش‌ها و نگرش‌ها است. (Bergan, 2007) برگان در مقاله خود استدلال می‌کند که بین‌المللی‌سازی باید طیف کاملی از اهداف آموزش عالی را در نظر بگیرد، در حالی که سیاست‌های بین‌المللی سازی نباید جنبه‌های اقتصادی آموزش عالی را نادیده بگیرد، باید به دانشجویان توانایی برای انجام گفتگوی بین فرهنگی، بررسی یک موضوع از دیدگاه‌های مختلف و توسعه فرهنگ دموکراتیک نیز توجه داشته باشد. فارغ‌التحصیلان آموزش عالی باید دارای مهارت‌های زبانی و سایر شایستگی‌ها برای گفت و گو باشند که بدون آن سیاست‌های بین‌المللی سازی با هدف بهبود عملکرد اقتصادی به معنای محدود نمی‌تواند موفق باشد. آموزش عالی نقش مهمی در دموکراسی سازی ایفا می‌کند. یادگیری که در همه دانش‌ها در همه زمینه‌ها کاربرد دارد. "وقتی ذهن‌ها بسته می‌شوند، دموکراسی شروع به بسته شدن می‌کند" (Williams, 2004) آموزش عالی برای سازگاری با ارزش‌ها و میراث خود باید به حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون متعهد باشد و شایستگی‌ها باید در رابطه با اهداف آموزش عالی تعریف شوند. استفان آدام معتقد است که نتایج یادگیری

به جای اینکه خود هدف باشند، وسیله ای برای رسیدن به هدف هستند. (Deca, 2015) در مقاله خود تحت عنوان "تأثیر همگرایی شایستگی‌ها"، واقعیت آموزش، یادگیری، تحقیق و زندگی سازمانی را بررسی می‌کند. او به نقش مثبت آموزش عالی و به ویژه دانشجویان در "دموکراسی‌های جدید" اشاره می‌کند. همچنین معتقد است بحث‌های سیاسی در مؤسسات آموزش عالی و اساتیدی که در بحث‌های عمومی و مشارکت دموکراتیک در مؤسسات آموزش عالی فعال هستند، به همان اندازه مهم است.

در خصوص موضوع مورد بحث پژوهش‌های مشابهی صورت گرفته است از جمله (Pishkhani (2013) در پژوهشی با عنوان "تبیین مفهوم شایستگی اعضای هیئت علمی از دیدگاه اساتید: یک مطالعه کیفی" دریافتند که اعضای هیئت علمی تمامی صلاحیت‌های لازم برای یک استاد در فرآیند آموزش را معیار شایستگی در نظر گرفتند. توجه به صلاحیت‌های اعلام شده از سوی اعضای هیات علمی می‌تواند به مدیران و دست‌اندرکاران حوزه آموزشی در ارتقا و ارتقای شایستگی اعضای هیات علمی کمک کند. پژوهش (Kizhoury (2018) با عنوان ادراک دانشجویان از شایستگی‌های تدریس اعضای هیات علمی (مطالعه‌ی موردی دانشگاه فردوسی مشهد) نشان داد که ارتقای توانمندی‌ها و شایستگی‌های اعضای هیئت علمی می‌تواند کیفیت تدریس را افزایش دهد. علاوه بر این، ارتقای شایستگی‌های شناختی، عاطفی و رفتاری در اعضای هیئت علمی منجر به نوآوری در تدریس و همچنین ارتقای پیشرفت تحصیلی و موفقیت دانشجویان خواهد شد. بنابراین، تجهیز اعضای هیات علمی دانشگاه به شایستگی‌ها و قابلیت‌های لازم برای دستیابی به موفقیت حرفه‌ای ضروری و بسیار مهم است. نتایج پژوهش (Taghipour (2023) با عنوان "رابطه بین روشها و فنون تدریس اساتید با نقش میانجی شایستگی‌های تربیت اجتماعی دموکراتیک" نشان داد که میزان تناسب روشها و فنون آموزشی و تربیت استادان با الگوی شایستگی تربیت اجتماعی دموکراتیک، در تمام مؤلفه‌ها به استثنای مؤلفه شایستگی معنوی سیاسی و مبتنی بر فناوری در سطح مطلوبی قرار دارد.

(Rögele et all (2022) در پژوهشی با عنوان "شایستگی‌های توسعه‌یابنده و راهبردهای تدریس دانشجو محور در مؤسسات آموزش عالی" دریافتند که اساتید بر شایستگی‌های تفکر سیستمی، استراتژیک و هنجاری تمرکز می‌کنند. آنها راهبردهای آموزشی دانش آموز محور را به ویژه برای آموزش تفکر سیستمی و شایستگی‌های بین فردی مناسب می‌دانند (Martinez et all (2022) در تحقیق خود با عنوان

"آموزش عالی: بهترین شیوه‌ها برای پرورش شایستگی‌ها برای توسعه پایدار از طریق استفاده از روش‌های یادگیری فعال" دریافتند که چگونه روش‌های مختلف یادگیری، توسعه پایدار، درک ارزیابی کیفیت دانشجویان را با توجه به روش‌های مورد استفاده در کلاس و تجربیات دنیای واقعی، یادگیری مبتنی بر مسئله و مطالعات موردی به عنوان روش‌های یادگیری فعال که بهتر توسعه پایدار را ترویج می‌کنند، افزایش می‌دهند. نتایج تحقیق (Rauschert et al (2022) با عنوان "شایستگی‌های دموکراتیک در فراگیران: یک تجربه بین رشته‌ای بین المللی" حاکی از این بود که شایستگی‌های دموکراتیک را از طریق تجارب بین فرهنگی و بین رشته‌ای می‌توان تقویت کرد. رویکرد بین فرهنگی و میان رشته‌ای پتانسیل خاصی دارد زیرا امکان توسعه مهارت‌های مهم زندگی واقعی را فراهم می‌کند و تنها در صورتی که سیستم آموزشی به این واقعیت توجه داشته باشد دانشجویان ما برای این نقش آماده خواهند شد. نتایج پژوهش De-Gracia (2024) با عنوان "فرهنگ دموکراتیک در زمان همه گیری: بحث به عنوان ابزاری برای نوآوری تحقیق" نشان می‌دهد که دانشجویان دانشگاه تأیید می‌کنند که ساختن یک جامعه دموکراتیک مستلزم بحث در مورد جنبه‌هایی است که مهم هستند و بر آنها تأثیر می‌گذارند. به این معنا، این فرآیند منجر به توسعه شایستگی‌هایی برای «فرهنگ دموکراسی» در شرایط یک بحران بهداشت جهانی شده است که دانشگاه در آن نقش اساسی دارد و باید ادامه دهد.

با اذعان به نقش و اهمیت آموزش عالی در توسعه جوامع و لزوم توجه به اینکه چگونه دانشگاه‌ها می‌توانند نه تنها متخصصان ماهر را برای بازار کار تعلیم دهند، بلکه شهروندانی با انگیزه بالا برای جوامع دموکراتیک تربیت کنند و لزوم انتقال ارزش‌های جوامع دموکراتیک توسط آموزش عالی به دانشجویان خود و نیاز به باز تعریف نقش دانشگاه‌ها در دنیای مدرن و جهانی احساس می‌گردد. لذا با توجه به اهمیت و ضرورت موضوع و اثرات مثبت و منفی شایستگی‌های دموکراتیک در آموزش عالی و با توجه به پیشینه تحقیقات در این زمینه، بیشتر پژوهش‌ها در قالب رویکردهای کمی و کیفی به بررسی عمیق و ارائه راهکارهای قابل اجرا در رابطه با این موضوع پرداخته‌اند. به دلیل محدودیت‌هایی که در پژوهش‌های پیشین وجود داشته است. از این حیث، پژوهشگران در پژوهش پیش رو سعی خواهند داشت به منظور تدوین و

ارائه مدل شایستگی‌های دموکراتیک استادان در آموزش عالی بتواند گامی اساسی در جهت کارآمد نمودن آن بردارند.

روش شناسی پژوهش

رویکرد پژوهش موردنظر کیفی و به‌طور خاص از راهبرد پدیدارنگاری استفاده گردیده است. پدیدارنگاری روشی پژوهشی است که به‌منظور سنجش درک و فهم افراد درباره پدیده‌ای که توسط دیگران تجربه گردیده است، به کار می‌رود. درک تفاوت‌ها در دیدگاه مشارکت‌کنندگان تحقیق حاضر برای روشن ساختن مسئله پژوهشی از اهمیت وافری برخوردار بود، بر این بنیاد، از آنجا که محققان در این پژوهش قصد داشتند برداشت‌های متفاوت از مفهوم امنیت اجتماعی را طبقه‌بندی کنند، راهبرد پدیدارنگاری مناسب‌ترین راهبرد تشخیص داده شد. روش مذکور بر این فرض استوار است که افراد مختلف می‌توانند برداشت متمایزی از یک پدیده داشته باشند. برونداد مطالعه پدیدارنگارانه تعداد محدودی از طبقات توصیفی است که هر یک معرف مفهومی متمایز از یک پدیده معین نزد گروه خاصی از افراد است (Marton, 1981). در پژوهش کیفی فرآیند تعریف مشارکت‌کنندگان یک فرآیند چرخه‌ای است؛ یعنی، اغلب، مشارکت‌کنندگان با توجه به عنوان پژوهش به‌طور قیاسی تعریف می‌شود. آن‌گاه این تعریف در طی پژوهش همزمان به‌گرددآوری داده‌ها ممکن است به‌طور استقرایی پالایش گردد. پژوهشگران درصدد بودند ادراک استادان دانشگاه کردستان را در باب شایستگی دموکراتیک اساتید در آموزش عالی وجود دارد واکاوی و استنباط نمایند. از این حیث استادان دانشکده علوم انسانی دانشگاه کردستان در چندین رشته مختلف به‌مثابه مشارکت‌کنندگان بالقوه تحقیق انتخاب گردیدند. نمونه‌گیری نیز به‌شیوه هدفمند و ملاک محور صورت پذیرفت. از این رو افرادی برای مشارکت دعوت شدند که معیارهای مهم و از پیش تعیین شده موردنظر پژوهشگران یعنی (صاحب‌نظر در زمینه شایستگی دموکراتیک) را داشتند همچنین برای شرکت‌دادن افراد در تحقیق، مهم‌ترین معیار، علاقه افراد در زمینه شایستگی دموکراتیک در دانشگاه بود. جهت گردآوری داده‌ها از یک منشور مصاحبه‌ی نیمه ساختاریافته جهت جمع‌آوری داده‌ها استفاده گردید. مصاحبه‌ها در زمان فراغت از کار و کلاس در محیطی آرام و به دور از هر نوع عامل استرس‌زا صورت گرفت. به مشارکت‌کنندگان این اطمینان داده شد که اصل رازداری و محرمانه ماندن اطلاعات در تمام مراحل پژوهش رعایت می‌شود. مدت

مصاحبه‌ها بین ۳۵ الی ۴۵ دقیقه متغیر بود. پژوهشگران در ابتدا به اعضای گروه‌های آموزشی مختلف مراجعه نمودند و پس از بررسی و اطمینان از اینکه افراد، معیار ورود به مطالعه را دارند، از آنان برای ملاقات بعدی دعوت می‌شد. در مجموع با ۱۲ نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه کردستان مصاحبه به عمل آمد. جهت تحلیل داده‌های تحقیق نیز از کدبندی نظری دو مرحله‌ای (باز و محوری) (Glaser (1999) استفاده به عمل آمد. منظور از کدگذاری، تقلیل داده‌های گردآمده به کوچک‌ترین اجزاء معنادار است. اجزایی که مبنایی برای یافتن و ساختن مفاهیم مستتر در متن هستند. کدگذاری باز از نظر واحد تحلیل می‌تواند به صورت سطر به سطر، عبارت به عبارت یا پارگراف به پارگراف یا به صورت صفحه‌ای جداگانه انجام گیرد (Glaser & Bento, 2005). جهت افزایش مقبولیت یا اعتبار داده‌ها در این مطالعه از شیوه مصاحبه فردی استفاده گردید. تنوع در انتخاب مشارکت‌کنندگان لحاظ گردید. افزون بر آن شرکت‌کنندگان یافته‌های مطالعه را بررسی نموده و آن را در راستای ادراک خویش از مسئله پژوهش یافتند. برای این کار مصاحبه‌های کدبندی‌شده ۳ نفر از شرکت‌کنندگان به خودشان بازگردانده شده و آن‌ها کدهای انتخابی را منطبق با ادراک خویش یافتند. همچنین از روش بازبینی هم‌پراز نیز استفاده به عمل آمد.

جدول ۱. اطلاعات جمعیت شناختی مشارکت‌کنندگان در پژوهش

کد	تحصیلات	جنسیت	سن	مدت مصاحبه	شیوه مصاحبه	نوع پروتکل مصاحبه
۱	دکتری	مرد	۵۵	۳۵	*	حضوری تلفنی مجازی نیمه ساختارمند
۲	دکتری	مرد	۴۶	۵۰	*	
۳	دکتری	مرد	۳۷	۵۰	*	
۴	دکتری	مرد	۵۳	۴۰	*	

5	دکتری	زن	38	40	*	*
6	دکتری	زن	30	35	*	*
7	دکتری	مرد	28	40	*	*
8	دکتری	مرد	51	40	*	*
9	دکتری	مرد	45	40	*	*
10	دکتری	مرد	29	35	*	*
11	دکتری	زن	36	40	*	*
12	دکتری	مرد	43	50	*	*

یافته‌های پژوهش

در این قسمت داده‌های پژوهش بر مبنای کدگذاری دو مرحله (Glaser(1999) مورد تحلیل قرار گرفت. در رویکرد گلاسری، کدگذاری اولیه و محوری از طریق مقایسه رخدادها با یکدیگر اشاعه می‌یابند تا الگوها و روندهای گسترده‌ای را که به‌عنوان دسته‌بندی ظاهر می‌شوند را آشکار سازد. از این حیث در بخش یافته‌ها، سه سؤال اساسی پژوهش پس از مطالعه و پیاده‌سازی مصاحبه‌های انجام گرفته به‌طور جداگانه مورد تحلیل قرار گرفتند. در کدگذاری اولیه و با احتساب کدهای زائد و تکراری 140 کد باز از دل داده‌ها احصاء گردید. در مرحله دوم بعد از حذف کدهای زائد و تکراری، به منظور پاسخ به پرسش اول پژوهش، 36 درون‌مایه فرعی و 5 درون‌مایه اصلی از یافته‌ها استخراج گردید، افزون بر آن در ارتباط با سؤال دوم پژوهش 41 درون‌مایه فرعی و 5 درون‌مایه اصلی از یافته‌ها به دست آمد و در ارتباط با سؤال سوم پژوهش 35 درون‌مایه فرعی و 4 درون‌مایه اصلی از دل داده‌ها احصاء گردید که می‌تواند شایستگی دموکراتیک اساتید در آموزش عالی را نمایان سازند. جداول 2 و 3 در زیر فرآیند کدگذاری باز و محوری به دست آمده را نمایان می‌سازد.

جدول ۲. فرآیند کدگذاری باز و محوری سؤال اول پژوهش (مولفه‌های شایستگی دموکراتیک)

مصاحبه‌ها	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
<p>"لازم است که اساتید کتب، مقالات و منابع مربوط به نظریات دموکراسی را مطالعه داشته باشند و با تاریخچه و نحوه عملکرد آن در کشورهای مختلف آشنا شوند."</p> <p>"اهتمام به آشنایی با اصول اساسی دموکراسی مانند حاکمیت مردمی، برابری سیاسی، حقوق فردی و حاکمیت قانون و برای عمیق‌تر کردن درک خود می‌توان از مقالات موجود در این زمینه استفاده نمود."</p> <p>"اطمینان از در دسترس بودن و دسترسی به اطلاعات دقیق، بی طرفانه و متنوع برای امکان تصمیم‌گیری آگاهانه و گفتمان عمومی."</p> <p>"در یک فضای دموکراتیک افراد باید بتوانند عقاید و نظرات خود را محترمانه به اشتراک بگذارند و در عین حال پدیرای دیدگاه‌های مختلف باشند."</p> <p>"اساتید باید محیطی را ایجاد کنند تا دانشجویان ترغیب شوند فعالانه در فرآیند یادگیری شرکت کنند. فرصت‌هایی را برای کار گروهی، پروژه‌ها و ارائه‌هایی که نیاز به همکاری، ایجاد اجماع و تصمیم‌گیری دارند، فراهم کنند این به دانش</p>	<p>درک عمیق اساتید از اصول، نهادها و فرآیندهای دموکراتیک/ ایجاد آگاهی در حوزه مفاهیم شهروندی و حقوق بشر / اهتمام در زمینه مفاهیم عدالت و برابری / توسعه برنامه‌درسی مبتنی بر دموکراسی / مبادلات بین‌المللی جهت آشنایی با زمینه‌های مختلف فرهنگی/ تشویق مطالعات میان‌رشته‌ای/ حمایت از تشکل‌های دانشجویی متمرکز بر دموکراسی/ تعامل با جوامع محلی/ استفاده از دانش اساتید مجرب در حوزه دموکراتیک/ دسترسی به اطلاعات و فناوری/ انتخاب مواد آموزشی مناسب/ طراحی فعالیت‌ها و پروژه‌های مرتبط/ روابط انسانی مطلوب بین اعضای هیئت علمی/ ظرفیت‌سازی نگرش دموکراتیک در دانشگاه/ خودآگاهی نسبت به صلاحیت دموکراتیک</p>	<p>دانش دموکراتیک</p> <p>مدیریت دموکراتیک فضای آموزشی</p>
<p>فصلنامه مدیریت دانشگاهی</p>	<p>۱۶۴</p>	<p>سال اول، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۱</p>

آموزان اجازه می‌دهد تا اصول دموکراتیک را از نزدیک تجربه کنند."

" فرصت هایی را برای دانشجویان ایجاد شود تا در فرآیندهای تصمیم‌گیری در کلاس درس مشارکت کنند. این می‌تواند شامل مشارکت در تعیین خط‌مشی‌های آموزشی، تنظیم قوانین، طراحی برنامه‌های آموزشی بر پایه فرآیندهای دموکراتیک باشد. این امر به دانشجویان اجازه می‌دهد تا اصول دموکراسی را از نزدیک تجربه کنند."

" فعالیت‌های تفکر و خودارزیابی را در دانشجویان تشویق شود تا رفتارها و اعمال خود را در پرتو اصول دموکراتیک ارزیابی کنند. به آنها کمک شود تا اهمیت ارزش‌های دموکراتیک را در زندگی شخصی و حرفه‌ای خود درک کنند."

" اساتید می‌توانند اصول و فرآیندهای دموکراتیک را در دوره‌های خود ادغام کنند. " مطالعات موردی، نمونه‌های تاریخی و مسائل معاصر مربوط به دموکراسی را بررسی کنند، تفکر انتقادی را پرورش دهند و دانشجویان را تشویق کنند تا در مورد نقش‌های خود به عنوان شهروند فکر کنند."

رعایت احترام و انصاف در تعامل با دانشجویان و همکاران/ ایجاد نگرش باز/ تعهد به اصول دموکراتیک/ درگیر شدن با دیدگاه‌ها، فرهنگ‌ها و ایدئولوژی‌های متنوع/ تأمل در ارزش‌های دموکراتیک/ ایجاد فرصت‌های برابر برای خودگردانی/ ایجاد فرصت تجربه اصول دموکراسی توسط دانشجویان/ خود ارزیابی اعمال و رفتار در پرتو اصول دموکراتیک توسط دانشجویان/ پرورش احساس مسئولیت مدنی/ ترویج ارزش‌های دموکراتیک توسط اساتید/ تقویت تفکر انتقادی / تجزیه و تحلیل دیدگاه‌های متنوع و ارزیابی شواهد

الگوسازی
دموکراتیک

ادغام موضوعات متمرکز بر دموکراسی شهروندی در دروس آکادمیک/ روش‌های یادگیری فعال/ ارائه منابع مرتبط و راهنمایی / پرورش سواد رسانه‌ای / تشویق دیدگاه‌های متنوع/ ارائه رهنمودهایی جهت حمایت از فعالیت‌های دموکراتیک/ ارتباط با سیاست‌گذاران و سازمانهای محلی

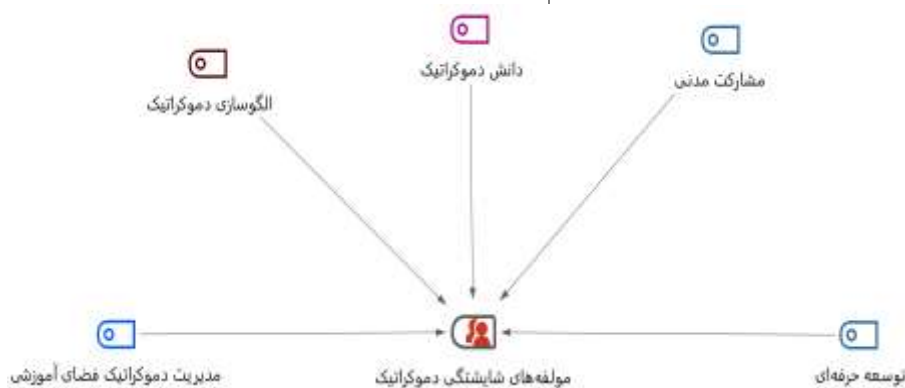
مشارکت
مدنی

توسعه
حرفه‌ای

شرکت در کارگاه‌ها/ کانال‌های ارتباطی باز / تشویق گفتگوی سازنده در محیط‌های دارای دیدگاه‌های متفاوت/ ایجاد محط مناب جهت بهبود مستمر/ پذیرا بودن بازخورد دانشجویان توسط اساتید/ شناسایی زمینه‌های رشد/ تقویت حس اجتماع و اشتراک‌داری دانش و تجربیات/ اهتمام به همکاری ارتباطات و تصمیم‌گیری مشترک

" مشارکت دادن دانشجویان در فرآیندهای تصمیم‌گیری، طراحی و اجرای فعالیت‌های آموزشی مشارکت دهند."

" اساتید را بهتر است فضایی حمایتی و قابل دسترسی ایجاد کنند که در آن دانشجویان احساس راحتی در بیان نظرات، دیدگاه‌ها و عقاید خود داشته باشند."

شکل ۱. مولفه‌های شایستگی دموکراتیک با استفاده از نرم افزار MAXqda

جدول ۳. فرآیند کدگذاری باز و محوری سؤال دوم پژوهش (راهبردهای توانمندسازی شایستگی دموکراتیک اساتید)

مصاحبه‌ها	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
<p>" برای توانمندسازی شایستگی دموکراتیک اساتید بهتر است اهتمام شود در آموزش اصول، شیوه‌ها و ساختار دموکراتیک که شامل کارگاه‌های آموزشی، سمینارها، یا دوره‌هایی با موضوعاتی مانند تصمیم‌گیری دموکراتیک، حل تعارض و رهبری فراگیر."</p> <p>" موسسات باید فرصت‌های آموزشی مستمر را برای اساتید فراهم کنند تا شایستگی دموکراتیک خود را افزایش دهند. این می‌تواند شامل کارگاه‌ها، سمینارها و کنفرانس‌هایی با موضوعاتی مانند آموزش دموکراتیک، شایستگی فرهنگی، شیوه‌های تدریس فراگیر و استراتژی‌هایی برای ارتقای مشارکت دانشجویان باشد."</p> <p>" آزادی دموکراتیک ارتباط تنگاتنگی با قانون و حمایت از حقوق بشر دارد. به این دلیل که می‌توانند بدون ترس وارد فرآیندهای دموکراتیک شوند. حاکمیت قانون رفتار منصفانه و بی طرفانه را تضمین می‌کند و زمینه را فراهم می‌کند تا از حقوق دموکراتیک خود استفاده کنند."</p> <p>" برگزاری کارگاه‌ها یا جلسات آموزشی در زمینه ارتباط موثر و گفت‌وگو محترمانه. به شرکت‌کنندگان آموزش دهید که چگونه نظرات خود را بدون توسل به حملات شخصی یا زبان تحقیرآمیز بیان کنند. بر ارزش استدلال‌های مبتنی بر شواهد و تفکر انتقادی تأکید کنید." پانفرم‌ها و کانال‌هایی را برای ارتباط و گفت‌وگو راه اندازی کنید، مانند انجمن‌های دانشجویی، تابلوهای بحث آنلاین، یا جلسات تالار شهر. اطمینان حاصل کنید که این کانال‌ها برای همه اعضای جامعه دانشگاه قابل دسترسی است."</p>	<p>ترویج محیط‌های کلاس درس فراگیر و مشارکتی / کاوش در دیدگاه‌های مختلف / تشویق به تحلیل انتقادی موضوعات اجتماعی، سیاسی و اخلاقی باشد / مطالعات موردی / شبیه‌سازی‌ها / پرورش مسئولیت مدنی / ارزیابی منابع به طور انتقادی / تجزیه و تحلیل استدلال‌ها و شکل‌دهی نظرات به صورت مستدل</p> <p>شرکت در تفکر انتقادی / دسترسی به اطلاعات / آزادی بیان / همکاری و تعامل سازنده / افزایش اعتماد و همکاری / تحول در روابط / افزایش شفافیت و عدالت / پذیرش تغییر و نوآوری / حاکمیت قانون و حقوق بشر</p>	<p>راهبردهای آموزشی و پرورشی</p> <p>تسویق آزادی دموکراتیک</p> <p>پرورش فرهنگ گفتگو</p>
<p>سال اول، شماره چهارم، زمستان ۱۴۰۱</p>	<p>۱۶۷</p>	<p>فصلنامه مدیریت دانشگاهی</p>

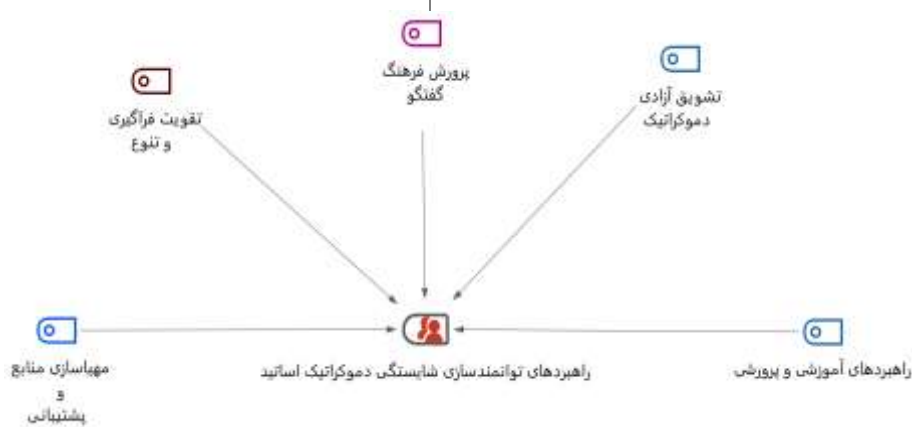
" مؤسسات آکادمیک باید شیوه‌های استخدام فراگیر را اتخاذ کنند که فعالانه به دنبال کاندیدهایی با زمینه‌های مختلف باشد. این امر می‌تواند شامل ارزیابی مجدد معیارهای استخدام سنتی باشد تا اطمینان حاصل شود که مدارک تحصیلی فراتر از دستاوردهای آکادمیک در نظر گرفته می‌شوند، مانند مشارکت جامعه، شایستگی فرهنگی، و تعهد به برابری و شمول."

" از اساتیدی که فعالانه در فرآیندهای دموکراتیک و توسعه شایستگی دموکراتیک مشارکت دارند، تقدیر و تشکر شود که این می‌تواند در معیارهای ارتقا، ارزیابی عملکرد و جوایز سازمانی منعکس شود."

" یک ساختار اداری ایجاد شود که از ابتکارات اساتید حمایت می‌کند و به آنها استقلال در تصمیم‌گیری می‌دهد. تشویق ارتباطات باز و حس حاکمیت مشترک، جایی که نظرات و ایده‌های اساتید ارزش‌گذاری شده و مورد توجه قرار می‌گیرد."

وجود اساتید با زمینه‌ها و دیدگاه‌های تقویت
مختلف / برخوردار بودن از فرصتهای فراگیری و
برابر برای مشارکت در فرآیند
تصمیم‌گیری / همکاری و شبکه سازی /
تحقیق و بورس تحصیلی / توسعه برنامه
درسی فراگیر

بودجه کافی / میسر نمودن زمان لازم /
پشتیبانی اداری / فرصت‌های توسعه حرفه و
ای / راهنمایی و همکاری / مدیریت
حمایتی / زیرساخت فناوری / شناخت و
پاداش / تعامل با جامعه / پشتیبانی
تحقیقاتی

شکل ۲. راهنمادهای توانمندسازی شایستگی دموکراتیک اساتید با استفاده از نرم افزار MAXqda

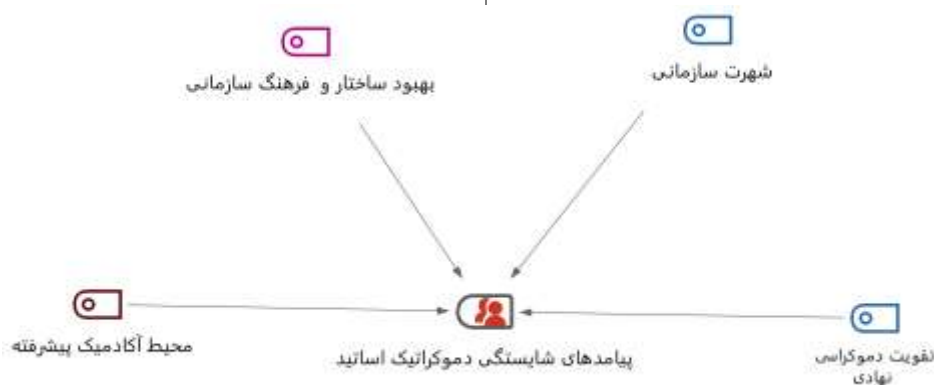
جدول ۴. فرآیند کدگذاری باز و محوری سؤال سوم پژوهش (پیامدهای شایستگی دموکراتیک اساتید)

مصاحبه‌ها	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
<p>" شایستگی دموکراتیک باعث ترویج تفکر انتقادی و رشد فکری در بین دانشجویان می‌شود. اساتیدی که بحث‌های آزاد را تشویق می‌کنند به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا توانایی‌های تحلیلی و استدلالی خود را توسعه دهند."</p> <p>"اساتید با شایستگی دموکراتیک عموماً بیک محیط یادگیری فراگیر ایجاد می‌کنند که در آن همه دانش‌آموزان احساس ارزشمندی و احترام کنند. آنها گفتگوی باز، دیدگاه‌های متنوع مشارکت فعال دانشجویان را تشویق می‌کنند که می‌تواند کیفیت کلی آموزش را افزایش دهد."</p>	<p>ایجاد محیط دانشگاهی فراگیرتر و مشارکتی / تشویق بحث‌های باز / ترویج دیدگاه‌های متنوع / ایجاد فرصت جهت شرکت دانشجویان در تفکر انتقادی و یادگیری فعال / تجربه آموزشی غنی‌تر برای دانشجویان / پرورش رشد فکری و ارزشهای دموکراتیک / توانمندسازی و مشارکت / روشهای تدریس مؤثرتر / شهروندی اخلاقی و مسئولیت‌پذیر</p>	<p>محیط آکادمیک پیشرفته</p>
<p>" شایستگی دموکراتیک به اساتید این امکان را می‌دهد که از فعالیت مشترک در نهادهای آموزشی دفاع کنند. آنها اهمیت مشارکت اساتید و سایر ذینفعان را در فرآیندهای تصمیم‌گیری که بر سیاست‌ها، برنامه درسی و جهت کلی مؤسسه تأثیر می‌گذارد، تشخیص می‌دهند. با ترویج فعالیت مشترک، اساتید به ساختار سازمانی دموکراتیک‌تر کمک می‌کنند، جایی که قدرت تصمیم‌گیری به طور عادلانه‌تر توزیع می‌شود و تصمیم‌ها منعکس‌کننده خرد جمعی و تخصص جامعه هستند."</p>	<p>تقویت احساس مالکیت و مسئولیت مشترک / تصمیم‌گیری آگاهانه / افزایش دانش سیاسی / تدوین سیاست‌ها و برنامه‌ریزی استراتژیک / احترام به تنوع / پرورش فرهنگ کنجکاوی فکری، نوآوری و تعالی دانشگاهی / توزیع قدرت تصمیم‌گیری به طور عادلانه</p>	<p>بهبود ساختار و فرهنگ سازمانی</p>
<p>"آزادی آکادمیک به اعضای هیأت علمی اجازه می‌دهد بدون مداخله خارجی بی‌رویه تحقیق، تدریس و بورس تحصیلی را دنبال کنند. استقلال و آزادی فکری که به اعضای هیئت علمی داده می‌شود می‌تواند دانشگاهیان با استعداد را به مؤسسه جذب کند و به تعالی و شهرت کلی سازمان کمک کند. شهرت برای حمایت از آزادی آکادمیک و پرورش</p>	<p>تقویت جامعیت / افزایش اعتماد و همکاری / افزایش شفافیت و عدالت / آزادی و تعالی آکادمیک / جلب حمایت خارجی / تصمیم‌گیری شفاف / افزایش اعتبار سازمان / ایجاد نوآوری / افزایش روحیه و تعهد / احساس ارزشمندی و مشارکت</p>	<p>شهرت سازمانی</p>

برتری، می‌تواند اساتید، دانشجویان و فرصت‌های تحقیقاتی درجه یک را جذب کند و جایگاه سازمان را بیشتر کند."

"نهادهای باید برای نمایندگی متنوع و فراگیر از همه اقشار جامعه، از جمله زنان، اقلیت‌های قومی و مذهبی و گروه‌های به حاشیه رانده شده تلاش کنند. اقدامات مثبت می‌تواند به رفع نابرابری‌های کمک کند و اطمینان حاصل کند که همه شهروندان در فرآیند تصمیم‌گیری صدای خود را دارند."

ترویج شفافیت / افزایش مشارکت / تقویت
حاکمیت قانون / تقویت جامعه مدنی فعال /
تقویت احزاب سیاسی / سرمایه گذاری در
سواد رسانه ای و رسانه های مستقل / حمایت
از استقلال و یکپارچگی سازمان های رسانه
ای / تضمین نمایندگی فراگیر / تشویق
همکاری بین المللی

شکل ۳. پیامدهای شایستگی دموکراتیک اساتید با استفاده از نرم افزار MAXqda

توصیف یافته‌های پژوهشی

سوال نخست پژوهش: مؤلفه‌های شایستگی دموکراتیک اساتید در آموزش عالی

دانش دموکراتیک: ترویج دانش دموکراتیک شامل گسترش آگاهی و درک اصول، نهادها و فرآیندهای دموکراتیک در میان افراد و جوامع است. این شامل ارائه آموزش، اطلاعات و منابعی است که مردم را قادر می‌سازد تا در شیوه‌های دموکراتیک شرکت کنند، تصمیمات آگاهانه بگیرند و فعالانه در

سیستم‌های دموکراتیک شرکت کنند. به طور کلی، دانش دموکراتیک به دنبال توانمندسازی افراد با استفاده از ابزار، منابع و فرصت‌های لازم برای دسترسی، مشارکت در دانش است. ارزش‌های دموکراتیک مانند مشارکت، برابری و عدالت اجتماعی را تقویت می‌کند. اصطلاح "دانش دموکراتیک اساتید" در محیط دانشگاهی به این ایده اشاره دارد که اساتید به عنوان متخصص در زمینه‌های مربوطه باید فعالانه در فرآیندهای دموکراتیک شرکت کنند و دانش و تخصص خود را به جامعه ارائه دهند. این بر نقش اساتید در ترویج ارزش‌های دموکراتیک، مشارکت در گفت‌وگوهای عمومی و به اشتراک گذاشتن تخصص خود فراتر از محدودیت‌های محیط دانشگاهی تأکید می‌کند. در این راستا یکی از اساتید مشارکت‌کننده اینگونه اذعان داشتند:

"استادان به عنوان متخصص در زمینه‌های خود می‌توانند بینش و تحلیل‌های ارزشمندی در مورد موضوعات مربوط به دموکراسی، حکومت‌داری، سیاست عمومی و عدالت اجتماعی ارائه دهند. دانش و تخصص آنها برای پرورش شهروندی آگاه و توسعه سیستم‌های دموکراتیک مؤثر حیاتی است" (م.ش. ۸). داشتن اعضای هیئت علمی متخصص در حوزه دموکراسی می‌تواند به طور قابل توجهی بر دانش دموکراتیک دانشجویان تأثیر بگذارد. اساتیدی که به دموکراسی علاقه دارند می‌توانند به عنوان مربی، دانشجویان را از طریق پروژه‌های تحقیقاتی راهنمایی کنند، بحث‌ها را تسهیل کنند، و آنها را برای کشف بیشتر مسائل دموکراتیک تشویق کنند (م.ش. 11).

مهارت‌های آموزشی: شایستگی دموکراتیک اساتید می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر مهارت‌های تدریس آنها و تجربه کلی آموزشی دانشجویان داشته باشد. شایستگی دموکراتیک به توانایی اساتید برای پرورش ارزش‌ها، اصول و شیوه‌های دموکراتیک در محیط کلاس اشاره دارد. این شامل ترویج مشارکت دانشجویان، تفکر انتقادی، احترام به دیدگاه‌های مختلف و مشارکت فعال در فرآیندهای تصمیم‌گیری است. به طور کلی، معلمان دارای شایستگی دموکراتیک، مهارت‌های تدریس خود را با توانمندسازی دانشجویان افزایش می‌دهند. این ویژگی‌ها به تجربه آموزشی مؤثرتر و فراگیرتر برای دانشجویان کمک می‌کند. اساتید باید دارای مهارت‌های آموزشی مؤثری باشند که یادگیری دموکراتیک را ترویج می‌کند و یک محیط کلاسی

امن و فراگیر ایجاد کنند که در آن دانشجویان احساس آزادی در بیان نظرات خود داشته باشند. مشارکت‌کننده حاضر در تحقیق پیرموان این مسئله اینچنین اذعان داشت:

"اساتید با شایستگی دموکراتیک می‌توانند الهام بخش مشارکت بیشتر دانشجویان باشند. با ایجاد یک محیط یادگیری فراگیر و محترمانه، آنها می‌توانند دانش‌آموزان را تشویق کنند تا نظرات خود را بیان کنند، تجربیات خود را به اشتراک بگذارند و فعالانه در بحث‌های کلاس درس مشارکت کنند. این می‌تواند حس مالکیت و توانمندی را در بین دانشجویان تقویت کند و منجر به افزایش نتایج یادگیری و افزایش رضایت دانش‌آموزان شود" (م.ش. 7)

الگوسازی دموکراتیک: اساتید می‌توانند با تجسم و ترویج اصول دموکراتیک در تدریس، تعاملات و رفتار کلی خود، الگوهای مؤثر دموکراتیک برای دانشجویان باشند. به هويت همه دانشجویان احترام بگذارند و برای آنها ارزش قائل باشند. اهمیت ارزش‌های دموکراتیک مانند برابری و احترام به همه را نشان می‌دهند. اساتید با ارج نهادن به نظرات دانشجویان و ترویج مشارکت فعال آنها، احساس مالکیت و عاملیت را که از اصول کلیدی دموکراتیک هستند، پرورش می‌دهند.

با ارتقای مهارت‌های تفکر انتقادی به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا تفکر مستقل را توسعه دهند، شواهد را ارزیابی کنند و نظرات مستدل را شکل دهند. این یک ذهنیت دموکراتیک را تقویت می‌کند که برای تصمیم‌گیری آگاهانه و شهروندی متعهد ارزش قائل است. اساتید با پذیرش تنوع و شمول، اهمیت احترام به تفاوت‌ها را مدل‌سازی می‌کنند که جنبه‌ای اساسی از ارزش‌های دموکراتیک است. به طور کلی، اساتید می‌توانند با ایجاد محیط‌های یادگیری فراگیر و مشارکتی، ترویج تفکر انتقادی، پذیرش تنوع و الگوبرداری از اصول دموکراتیک احترام، شفافیت و مسئولیت‌پذیری، الگوهای دموکراتیک برای دانشجویان باشند. با انجام این کار، آنها می‌توانند دانش‌آموزان را تشویق کنند تا در جامعه دموکراتیک شرکت کنند. در همین راستا مشارکت‌کننده ذیل چنین اذعان داشته است:

"اساتید دارای شایستگی دموکراتیک با تشویق بحث‌های محترمانه، به چالش کشیدن فرضیات و ترویج کاوش فکری، گفتگوی باز و تفکر انتقادی را تقویت می‌کنند. آنها فضاهایی را ایجاد می‌کنند که دانش آموزان در بیان نظرات خود احساس راحتی می‌کنند و برای توسعه مهارت‌های تحلیلی و استدلالی خود در بحث‌های سازنده شرکت می‌کنند" (م.ش. ۲).

مشارکت مدنی: اساتید نقش مهمی در شکل دادن به درک و تعامل دانشجویان با دموکراسی دارند. برای افزایش مشارکت مدنی دانشجویان در زمینه دموکراسی، اساتید می‌توانند با اتصال یادگیری کلاس به تجربیات دنیای واقعی، شکاف بین تئوری و عمل را پر کنند. از فناوری و پلت فرم‌های رسانه‌های اجتماعی برای افزایش مشارکت مدنی دانش آموزان استفاده کنند. شایستگی دموکراتیک در اساتید می‌تواند دانشجویان را تشویق کند تا در جوامع محلی شرکت کنند و در فرآیندهای دموکراتیک فراتر از کلاس درس عمل کنند. اساتیدی که الگوی ارزشهای دموکراتیک هستند می‌توانند دانشجویان را تشویق کنند تا شهروندانی آگاه و مسئولیت پذیر باشند که به طور مثبت به جامعه کمک کنند. اساتید دارای شایستگی دموکراتیک ممکن است تمایل بیشتری به شرکت در گفتمان مدنی و دانش عمومی داشته باشند. آن‌ها می‌توانند تخصص و دیدگاه‌های خود را در بحث‌های عمومی، بحث‌های سیاسی و اجتماعی مشارکت دهند، بنابراین بر تصمیم‌گیری دموکراتیک فراتر از محدودیت‌های دانشگاهی تأثیر بگذارند. در همین راستا مشارکت کننده ذیل چنین ادعان داشته است:

"استادان می‌توانند آموزش مدنی را با بحث در مورد اصول، نهادها و فرآیندهای دموکراتیک در دوره‌های خود ادغام کنند. آنها می‌توانند تفکر انتقادی را پرورش دهند و دانشجویان را تشویق کنند تا در مورد نقش‌های خود به عنوان شهروند فکر کنند" (م.ش. ۶).

توسعه حرفه‌ای: توجه به این نکته حائز اهمیت است که تأثیرات شایستگی دموکراتیک اساتید بر رشد حرفه‌ای می‌تواند بسته به عوامل مختلفی مانند زمینه محیط آموزشی، منابع موجود و سیستم‌های پشتیبانی متفاوت باشد. با این وجود، پرورش شایستگی دموکراتیک معلمان می‌تواند تأثیری دگرگون کننده بر رشد حرفه‌ای و تجربیات یادگیری دانشجویان داشته باشد. اساتید دارای شایستگی دموکراتیک اغلب در

فرآیندهای تصمیم‌گیری مشارکتی با همکاران خود شرکت می‌کنند. آنها فعالانه به بحث در مورد توسعه برنامه درسی، رویکردهای آموزشی و سیاست‌های محیط آموزشی کمک می‌کنند و فرهنگ مسئولیت مشترک و یادگیری جمعی را تقویت می‌کنند. این همکاری می‌تواند منجر به تبادل ایده‌های نوآورانه و رشد حرفه‌ای در بین اساتید شود. در همین راستا مشارکت‌کننده ذیل اینگونه اذعان داشت:

"فرصت‌های توسعه حرفه‌ای باید برای اساتید فراهم شود تا بتوانند دانش و مهارت‌های مرتبط با مشارکت دموکراتیک را افزایش دهند. این می‌تواند شامل دسترسی به ادبیات مربوطه، برنامه‌های آموزشی یا راهنمایی از همکاران با تجربه باشد. با اجرای این راهبردها، موسسات می‌توانند اساتید را توانمند کرده و فرهنگ شایستگی دموکراتیک را پرورش دهند که مشارکت فعال، تفکر انتقادی و تعهد به ارزش‌های دموکراتیک را در دانشگاه تشویق می‌کند" (م.ش. ۹).

سوال دوم پژوهش: راهبردهای توانمندسازی دموکراتیک اساتید در آموزش عالی

راهبردهای آموزشی و پرورشی: توانمندسازی شایستگی دموکراتیک اساتید شامل تجهیز آنها به دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های لازم برای پرورش ارزش‌ها و اصول دموکراتیک در زمینه آموزشی است. با اجرای این استراتژی‌ها، اساتید می‌توانند دانشجویان را برای تبدیل شدن به شهروندانی فعال و متعهد که اصول دموکراتیک را درک می‌کنند و برای آنها ارزش قائل هستند، توانمند کنند و فرهنگ دموکراسی را در مؤسسات آموزشی پرورش دهند. به طور کلی، توانمندسازی شایستگی دموکراتیک اساتید مستلزم ایجاد محیطی است که تفکر انتقادی، شهروندی فعال و شیوه‌های فراگیر را ترویج می‌کند. با اتخاذ این استراتژی‌های آموزشی، اساتید می‌توانند نقشی حیاتی در پرورش ارزش‌های دموکراتیک و آماده‌سازی دانشجویان برای تبدیل شدن به شهروندان آگاه، متعهد و مسئولیت‌پذیر ایفا کنند. اظهارات مشارکت‌کننده حاضر در تحقیق اینچنین است:

"اساتید باید بر مهارت‌های تفکر انتقادی و سواد رسانه‌ای تاکید کنند تا به دانشجویان کمک کنند تا پیچیدگی‌های چشم‌انداز اطلاعاتی مدرن را مرور کنند. دانشجویان منابع را به طور انتقادی ارزیابی کنند،

سوگیری‌ها را تشخیص دهند و در استدلال مبتنی بر شواهد شرکت کنند. تا مفروضات را زیر سوال ببرند، استدلال‌ها را تجزیه و تحلیل کنند، و نظرات مستدل را شکل دهند" (م.ش. ۱۰).

تقویت آزادی دموکراتیک: آزادی دموکراتیک نقش حیاتی در تقویت شایستگی دموکراتیک ایفا می‌کند. حقوق، فرصت‌ها و منابع لازم را برای افراد فراهم می‌کند تا فعالانه در فرآیند دموکراتیک شرکت کنند، در تصمیم‌گیری مشارکت کنند و نمایندگان خود را پاسخگو بدانند. آزادی دموکراتیک با توانمندسازی شهروندان برای بیان آزادانه، دسترسی به اطلاعات، معاشرت با دیگران، شرکت در انتخابات و مطالبه پاسخگویی، شایستگی دموکراتیک را تقویت می‌کند. محیطی را ایجاد می‌کند که در آن افراد آگاه، درگیر و فعالانه در شکل دادن به دموکراسی خود مشارکت دارند و در نتیجه سیستم دموکراتیک را تقویت می‌کند. در همین راستا مشارکت‌کننده ذیل اینگونه اذعان داشت:

"شایستگی دموکراتیک اساتید موجب پذیرش تغییر و نوآوری در ساختار و رویکرد دانشگاه می‌شود با فراهم کردن فضای مناسب برای بحث و تبادل نظر درباره تغییرات و نوآوریهای مورد نظر شایستگی دموکراتیک موجب پذیرش ایده‌های نوآورانه و جدید در ساختار دانشگاه می‌شود" (م.ش. ۹).

پرورش فرهنگ گفتگو: ایجاد فرهنگ گفتگوی دموکراتیک در دانشگاه‌ها مستلزم ایجاد محیطی است که در آن دیدگاه‌های مختلف مورد احترام قرار می‌گیرد، بحث آزاد تشویق می‌شود و افراد برای شرکت در بحث‌های سازنده احساس قدرت می‌کنند. ایجاد فرهنگ گفتگوی دموکراتیک نیازمند زمان و تعهد مداوم است. این امر مستلزم تلاش مداوم و تمایل به شرکت در گفتگوهای محترمانه است، حتی در صورت بروز اختلاف. دانشگاه‌ها می‌توانند با ایجاد محیطی که دیدگاه‌های متنوع را ارج می‌نهد و گفتگوی باز را تشویق می‌کند، فضاهایی را برای رشد فکری، تفکر انتقادی و توسعه افراد مجرب ایجاد کنند. اساتید در کلاس‌های درس خود فضاهایی برای بحث‌های آزاد و تفکر انتقادی ایجاد کنند و به عنوان الگوهایی برای گفتگوی محترمانه و فراگیر عمل کنند. اظهارات مشارکت‌کننده حاضر در تحقیق اینچنین است:

"باید مهارت‌های گوش دادن فعال آموزش و ترویج داده شود و همچنین بر اهمیت درک نظرات دیگران قبل از پاسخ دادن تأکید شود. دانشجویان، اساتید و کارکنان تشویق شوند تا در بحث‌های متفکرانه و محترمانه شرکت کنند، حتی زمانی که مخالف هستند" (م.ش. 4)

تقویت فراگیری و تنوع: ترویج جامعیت و تنوع در بین اساتید برای ارتقای شایستگی دموکراتیک آنها و ایجاد یک محیط آکادمیک عادلانه‌تر، بسیار مهم است. مهم است که بدانیم ایجاد یک محیط دانشگاهی فراگیر و متنوع یک فرآیند مداوم است که نیازمند تعهد و بهبود مستمر است. با اجرای این استراتژی‌ها، دانشگاه‌ها می‌توانند شایستگی دموکراتیک اساتید را تقویت کرده و به یک سیستم آموزش عالی فراگیرتر و عادلانه‌تر کمک کنند. دانشگاه‌ها باید در هنگام جذب اساتید جدید به طور فعال به دنبال مجموعه متنوعی باشند که این را می‌توان با اجرای شیوه‌های استخدام فراگیر، مانند تبلیغات گسترده موقعیت‌ها، دسترسی به جوامعی که از آنها کمتر افرادی به عنوان نماینده شرکت می‌کنند. باید تلاش کرد تا تعصبات حذف شود و با استفاده از ارزیابی منصفانه از صلاحیت افراد اطمینان حاصل شود. در همین راستا مشارکت‌کننده ذیل چنین اذعان داشته است:

" اساتید را تشویق کنید تا با همکارانی از زمینه‌ها و رشته‌های مختلف همکاری کنند. همکاری بین رشته‌ای می‌تواند به رویکردهای نوآورانه برای آموزش، تحقیق و حل مسئله منجر شود و در عین حال جامعه دانشگاهی فراگیر و متنوع را تقویت کند" (م.ش. 3)

فراهم کردن منابع و پشتیبانی: توانمندسازی اساتید برای ایجاد یک محیط آموزشی مولد و جذاب بسیار مهم است. ارائه منابع و حمایت‌های لازم به آنها می‌تواند اثربخشی تدریس و رضایت شغلی کلی آنها را افزایش دهد. توانمندسازی اساتید یک فرآیند مستمر است که مستلزم ارزیابی مستمر و سازگاری با نیازهای متغیر اعضای هیئت علمی است. با ارائه منابع و پشتیبانی لازم، می‌توان محیطی ایجاد کرد که اساتید بتوانند در آن پیشرفت کنند و کمک‌های قابل توجهی به جامعه دانشگاهی داشته باشند. لذا باید یک ساختار اداری ایجاد شود که از ابتکارات اساتید حمایت کند و به آنها استقلال در تصمیم‌گیری دهد. تشویق

ارتباطات باز و حس حاکمیت مشترک، جایی که نظرات و ایده‌های اساتید ارزش‌گذاری شده و مورد توجه قرار گیرد. اظهارات مشارکت‌کننده حاضر در تحقیق اینچنین است:

" اساتید را به خاطر دستاوردهایشان، مانند آموزش، انتشارات پژوهشی و ... به رسمیت بشناسید و به آنها پاداش دهید. این را می‌توان از طریق جوایز، قدردانی عمومی و فرصت‌های پیشرفت انجام داد" (م.ش. 9).

سوال سوم پژوهش: پیامدهای تقویت شایستگی دموکراتیک اساتید برای خود، محیط آموزشی

و سایر ذینفعان

محیط آکادمیک پیشرفته: در حالی که شایستگی دموکراتیک می‌تواند تأثیر مثبتی بر محیط دانشگاهی بگذارد، باید با سایر ویژگی‌های ضروری مانند راهبردهای تدریس مؤثر و تعهد به تعالی پژوهشی و ... متعادل شود زمانیکه اساتید به شایستگی دموکراتیک عمل می‌کنند، درحقیقت به دانشجویان فرصت می‌دهند تا نظرات خود را بیان کنند و در فرآیند تصمیم‌گیری شرکت کنند. این موجب می‌گردد که دانشجویان احساس پذیرش و ارزشمند بودن خود را در دانشگاه داشته باشند و به طور فعال در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی شرکت کنند. اساتید باید دانشجویان را تشویق کنند تا نظرات و دیدگاه‌های مختلف را بررسی کنند و در بحث‌های آکادمیک شرکت کنند. این باعث خواهد شد که دانشجویان با نقدهای سازنده و پژوهش‌های جدید آشنا شوند و به عقیده‌پذیری و قابل قبول بودن نظرات مختلف عادت کنند. در همین راستا مشارکت‌کننده ذیل چنین اذعان داشته است:

" اساتید دارای شایستگی دموکراتیک با مشارکت دادن دانشجویان در فرآیندهای تصمیم‌گیری مرتبط با تحصیلاتشان، آنها را توانمند می‌سازند. آنها ممکن است در مورد محتوای دوره، تکالیف و روش‌های ارزشیابی به دنبال نظرات دانشجویان باشند. این مشارکت به دانش‌آموزان احساس مالکیت بر آموزش خود می‌دهد، انگیزه آنها را افزایش می‌دهد و یک محیط تحصیلی حمایت‌کننده و جذاب را تقویت می‌کند" (م.ش. 3).

بهبود ساختار و فرهنگ سازمانی: شایستگی دموکراتیک اساتید می‌تواند تأثیر بسزایی در بهبود ساختار و فرهنگ سازمانی در موسسات آموزشی داشته باشد. شایستگی دموکراتیک اساتید به این معنی است که آنها در پرورش اصول، ارزش‌ها و شیوه‌های دموکراتیک در چارچوب نقش‌های آموزشی و نهادی خود آگاه و ماهر هستند. اساتید با ترویج تصمیم‌گیری فراگیر، احترام به تنوع، تقویت ارتباطات باز، حمایت از حکومت مشترک و حمایت از آزادی آکادمیک، به ایجاد محیطی دموکراتیک، فراگیر و حمایتی برای همه ذینفعان کمک می‌کنند. توجه به این نکته ضروری است که اجرای شایستگی دموکراتیک در یک سازمان مستلزم برنامه‌ریزی مدبرانه، رهبری مؤثر و تعهد به اصول دموکراتیک است و ممکن است برای همه انواع سازمان‌ها یا موقعیت‌ها مناسب نباشد و سطح مشارکت دموکراتیک بسته به عواملی مانند اندازه سازمان، فرایند و الزامات قانونی می‌تواند متفاوت باشد. به طور کلی، با ارتقای شایستگی دموکراتیک، سازمان‌ها می‌توانند فرهنگی ایجاد کنند که مشارکت، همکاری، ارتباطات باز و هدالت سازمانی را ارج می‌نهد. این می‌تواند منجر به بهبود عملکرد سازمانی، رضایت کارکنان و توانایی سازگاری موثر با شرایط متغیر شود. در همین راستا مشارکت‌کننده ذیل اینگونه اذعان داشت:

"شایستگی دموکراتیک بر انصاف و عدالت در درون سازمان‌ها تأکید دارد. فرصت‌های برابر، رفتار عادلانه و حمایت از حقوق فردی را ترویج می‌کند. این باعث ایجاد یک محیط کاری مثبت، کاهش تعارضات و افزایش وفاداری و تعهد کارکنان می‌شود" (م.ش.۸).

تقویت آزادی دموکراتیک: آزادی دموکراتیک نقش حیاتی در تقویت شایستگی دموکراتیک ایفا می‌کند. حقوق، فرصت‌ها و منابع لازم را برای افراد فراهم می‌کند تا فعالانه در فرآیند دموکراتیک شرکت کنند، در تصمیم‌گیری مشارکت کنند و نمایندگان خود را پاسخگو بدانند. به طور خلاصه، آزادی دموکراتیک با توانمندسازی شهروندان برای بیان آزادانه دیدگاه‌ها و عقاید، دسترسی به اطلاعات، معاشرت با دیگران، مطالبه پاسخگویی، شایستگی دموکراتیک را تقویت می‌کند و محیطی را ایجاد می‌کند که در آن افراد به طور فعال و آگاهانه در شکل‌دادن به دموکراسی خود مشارکت دارند و در نتیجه سیستم دموکراتیک را تقویت می‌کند. اظهارات مشارکت‌کننده حاضر در تحقیق اینچنین است:

"شایستگی دموکراتیک باعث ارتقای تصمیم‌گیری مشارکتی در سازمان‌ها می‌شود. به جای اتکای صرف به تصمیم‌گیری از بالا به پایین، مشارکت کارکنان در سطوح مختلف را در فرآیند تصمیم‌گیری تشویق می‌کند. این می‌تواند منجر به کیفیت بهتر تصمیم‌گیری، افزایش مشارکت کارکنان و احساس مالکیت در بین نیروی کار شود" (م.ش. 12)

شهرت سازمانی: شایستگی دموکراتیک که به توانایی یک سازمان برای مشارکت موثر در فرآیندهای تصمیم‌گیری دموکراتیک اشاره دارد، در واقع می‌تواند از چندین جهت برای شهرت سازمان مفید باشد. اثربخشی تصمیم‌گیری دموکراتیک به عوامل مختلفی از جمله فرهنگ سازمانی، پیچیدگی تصمیمات اتخاذ شده و سطح تخصص مورد نیاز بستگی دارد. با این حال، زمانی که صلاحیت دموکراتیک به طور متفکرانه و مداوم اجرا شود، می‌تواند به میزان قابل توجهی به شهرت و موفقیت کلی سازمان کمک کند. در همین راستا مشارکت‌کننده ذیل اینگونه اذعان داشت:

"فرآیندهای تصمیم‌گیری دموکراتیک به ایجاد اعتماد با ذینفعان از جمله مشتریان، تامین‌کنندگان، سرمایه‌گذاران و جامعه گسترده‌تر کمک می‌کند. وقتی ذینفعان سازمانی را دموکراتیک و فراگیر می‌دانند، احتمال بیشتری دارد که به نیت و اقدامات آن اعتماد کنند. اعتماد دارایی ارزشمندی است که می‌تواند شهرت سازمان را افزایش دهد و منجر به افزایش حمایت، وفاداری و ... شود" (م.ش. 12)

تقویت دموکراسی نهادی: تقویت دموکراسی نهادی یک فرآیند مداوم است. این امر مستلزم تعهد و مشارکت شهروندان، جامعه مدنی، رهبران سیاسی و خود نهادها برای ایجاد یک سیستم دموکراتیک قوی است. توجه به این نکته ضروری است که تقویت دموکراسی نهادی یک کار پیچیده و چندوجهی است که نیازمند تلاش جمعی اساتید، مدیران، دانشجویان و جامعه گسترده‌تر است. با ترویج شایستگی دموکراتیک در میان اساتید و ادغام اصول دموکراتیک در شیوه‌های نهادی، دانشگاه‌ها می‌توانند به توسعه جامعه‌ای آگاه، متعهد و دموکراتیک کمک کنند. اظهارات شرکت‌کننده حاضر در این پژوهش بدین گونه است:

"اساتید می‌توانند با انجام تحقیقات در مورد فرآیندهای دموکراتیک، نهادها و سیاست‌های عمومی به تقویت دموکراسی نهادی کمک کنند. آنها همچنین می‌توانند با ارائه نظرات کارشناسی و توصیه‌هایی به سیاست‌گذاران در مورد اصلاحات و ابتکارات دموکراتیک در حمایت از سیاست شرکت کنند" (م.ش. 10)

بحث و نتیجه‌گیری

در بخش تفسیر داده‌ها، با تکیه به درون مایه‌های اصلی به دست آمده در تحقیق که در نمودار 1 نمایان گشته است، مسیر استدلال، تبیین و دیدگاه مشارکت‌کنندگان به گونه‌ای گسترده‌تر و با تفسیری عمیق‌تر نسبت به مؤلفه‌های شایستگی دموکراتیک اساتید در آموزش عالی و راهبردهای توانمندسازی آنان منعکس می‌گردد. این کار از طریق بحث تحولی ادامه خواهد یافت؛ به گونه‌ای که مؤلفه‌های شایستگی‌های دموکراتیک اساتید در آموزش عالی پدیدار و راهبردهایی برای توانمندسازی آنها تشریح می‌گردد.

قبل از ورود به بحث و تشریح مقولات محوری تحقیق، بایستی توجه نمود که شایستگی دموکراتیک در حوزه آموزش عالی از جمله مسائل مهمی است که تأثیر به‌سزایی در بهبود ساختار و فرآیندها و رسیدن به چشم‌انداز تعریف شده در نظام آموزش عالی دارد زیرا به پرورش ارزش‌های دموکراتیک، مهارت‌های تفکر انتقادی، آزادی آکادمیک، فراگیری و استحکام نهادهای دموکراتیک کمک می‌کند. لذا در این زمینه باید تحقیقات عمیق‌تری انجام گیرد. غایت محقق در این پژوهش آن بود که مؤلفه‌ها، راهبردها و پیامدهای شایستگی دموکراتیک را در نتیجه توانمندسازی اساتید شناسایی و توصیف کند. یافته‌های پژوهش نشان داد که در سطح نهائی 111 مقوله شایستگی دموکراتیک اساتید را به تصویر می‌کشد. بر این اساس در زیر به تحلیل و تفسیر عمیق نسبت به هر یک از مقولات اصلی تحقیق می‌پردازیم. نخستین مقوله به عنوان مؤلفه‌های شایستگی دموکراتیک اساتید در آموزش عالی، دانش دموکراتیک است که با نتایج تحقیق (Darabi,

2019) همسویی دارد. دانش دموکراتیک به دنبال توانمندسازی افراد با استفاده از ابزار، منابع و فرصت‌های لازم برای دسترسی و مشارکت در دانش است. دومین مقوله، مدیریت دموکراتیک فضای آموزشی است که با نتایج پژوهش (Dewey, 2016) همخوانی دارد و به توانایی اساتید برای پرورش ارزش‌ها، اصول و شیوه‌های دموکراتیک در محیط کلاس اشاره دارد. شامل ترویج مشارکت دانشجویان، تفکر انتقادی، احترام

به دیدگاه‌های مختلف و مشارکت فعال در فرآیندهای تصمیم‌گیری است که به تجربه آموزشی مؤثرتر و فراگیرتر برای دانشجویان کمک می‌کند. مهارت‌های آموزشی دموکراتیک به دانش، ارزش‌ها و شایستگی‌های لازم برای مشارکت مؤثر افراد در یک جامعه دموکراتیک اشاره دارد. این مهارت‌ها معمولاً از طریق سیستم‌های آموزشی که هدفشان ترویج اصول دموکراتیک، مانند برابری، آزادی بیان و احترام به تنوع است، آموزش داده و پرورش می‌یابد. سومین مقوله الگوسازی دموکراتیک می‌باشد که با نتایج تحقیق (Deca, 2015) همسویی دارد. در این راستا اساتید می‌توانند با تجسم و ترویج اصول دموکراتیک در تدریس، تعاملات و رفتار کلی خود، الگوهای مؤثر دموکراتیک برای دانشجویان باشند. اساتید با الگوبرداری از اصول دموکراتیک مانند احترام، شفافیت و مسئولیت‌پذیری می‌توانند دانشجویان را تشویق کنند تا در جامعه دموکراتیک شرکت کنند. اساتید تأثیر بسزایی بر دانشجویان خود دارند و می‌توانند به عنوان الگو برای ارزش‌ها و اصول دموکراتیک عمل کنند و حس مشارکت مدنی، احترام به دیدگاه‌های گوناگون و تعهد به فرآیندهای دموکراتیک را در دانشجویان خود القا کنند.

چهارمین مؤلفه شایستگی دموکراتیک اساتید مشارکت مدنی می‌باشد که با نتایج تحقیق (Martinez et all, 2022) همخوانی دارد. این مقوله به این مهم اشاره دارد که برای افزایش مشارکت مدنی دانشجویان در زمینه دموکراسی، اساتید می‌توانند با اتصال یادگیری کلاس به تجربیات دنیای واقعی، شکاف بین تئوری و عمل را پر کنند. اساتید دارای شایستگی دموکراتیک تمایل بیشتری به شرکت در گفت‌وگوهای مدنی و دانش عمومی دارند. آن‌ها می‌توانند تخصص و دیدگاه‌های خود را در بحث‌های عمومی، بحث‌های سیاسی و اجتماعی مشارکت دهند، بنابراین بر تصمیم‌گیری دموکراتیک فراتر از محدودیت‌های دانشگاهی تأثیر بگذارند. توسعه حرفه‌ای پنجمین مؤلفه شایستگی دموکراتیک اساتید در آموزش عالی بود که با نتایج تحقیق (González & Wagenaar, 2005) همسویی دارد. دسترسی به فرصت‌های توسعه حرفه‌ای و برنامه‌های آموزشی متمرکز بر آموزش دموکراتیک می‌تواند شایستگی اساتید را در پرورش اصول دموکراتیک در تدریس خود افزایش دهد.

در راستای راهبردهای توانمندسازی شایستگی دموکراتیک اساتید در آموزش عالی اولین راهکار راهبردهای آموزشی و پرورشی است که این مؤلفه با نتایج تحقیق (Rögele, 2022) همخوانی دارد. اساتید

باید به طور مستمر به دنبال فرصت‌هایی برای توسعه حرفه‌ای در حوزه آموزش دموکراتیک باشند و در این راستا آموزش می‌تواند راهبردها، منابع و دیدگاه‌های جدیدی را در مورد آموزش دموکراتیک به آنها ارائه دهد که می‌تواند شامل شرکت در کارگاه‌ها، کنفرانس‌ها یا شرکت در جوامع یادگیری مشترک برای افزایش دانش و مهارت‌های آنها باشد. چنین افرادی قادر هستند تا به طور انتقادی اطلاعات را تجزیه و تحلیل کنند، در تصمیم‌گیری آگاهانه شرکت کنند و فعالانه در فعالیت‌های دموکراتیک مانند بحث‌های عمومی و مشارکت مدنی شرکت کنند. دومین راهبرد اساسی برای توانمندسازی شایستگی دموکراتیک اساتید در آموزش عالی تشویق آزادی دموکراتیک است. این مقوله با تحقیقات (Martinez, 2022) همسویی دارد. تشویق آزادی دموکراتیک این امکان را فراهم می‌کند که اساتید بتوانند عقاید و نظرات خود را آزادانه بیان کنند و به توسعه دانش کمک کنند و آزادانه تحقیقات و تدریس خود را دنبال کنند و از تنوع فکری و آزادی بیان در جامعه دانشگاهی حمایت کنند. سومین راهبرد، پرورش فرهنگ گفتگو است که با نتایج تحقیق (González & Wagenaar, 2005) همخوانی دارد. مهارت‌های ارتباطی مؤثر برای شایستگی دموکراتیک بسیار مهم است. شهروندان باید بتوانند نظرات خود را به وضوح بیان کنند و با احترام به صحبت‌های دیگران گوش دهند. آنها باید در گفتگوی سازنده شرکت کنند، درباره اختلافات مذاکره کنند و از طریق گفتگو و مصالحه، زمینه‌های مشترک را بیابند. تقویت فراگیری و تنوع چهارمین راهبرد توانمندسازی دموکراتیک اساتید است که با نتایج تحقیقات (González & Wagenaar, 2005) همسویی دارد. دیدگاه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی و سیاسی را برجسته می‌کنند. این رویدادها می‌توانند فرصت‌هایی برای گفتگو و تفاهم بین افراد با پیشینه‌های گوناگون فراهم کنند. اساتیدی که به تنوع دیدگاه‌ها و تجربیات گوناگون ارزش و احترام می‌گذارند، محیطی را ایجاد می‌کنند که در آن دانشجویان احساس امنیت می‌کنند تا بتوانند عقاید و دیدگاه‌های خود را بیان کنند و ایده‌های جدید را ارائه کنند. اساتیدی که دارای شایستگی دموکراتیک هستند می‌توانند یک محیط یادگیری فراگیر ایجاد کنند که در آن همه دانشجویان احساس ارزشمندی کنند و فرصتی برابر برای مشارکت داشته باشند. این فراگیری به پرورش حس تعلق کمک می‌کند و دانشجویان را تشویق می‌کند تا با دیدگاه‌ها و ایده‌های مختلف درگیر شوند. پنجمین راهبرد مهیا سازی منابع و پشتیبانی است. که با تحقیق (Rögele, 2022) همخوانی دارد. اساتید باید

اطمینان حاصل کنند که دانشجویان به منابعی مانند کتاب، مقاله و پلتفرم‌های آنلاین که اطلاعاتی در مورد اصول دموکراتیک، شهروندی و مشارکت مدنی ارائه می‌دهند، دسترسی دارند. آنها همچنین می‌توانند به دانشجویانی که مایل به پیگیری تحقیقات مستقل یا طرح‌های اجتماعی مرتبط با دموکراسی هستند، راهنمایی و حمایت کنند.

در راستای پیامدهای تقویت شایستگی دموکراتیک اساتید اولین مولفه محیط آکادمیک پیشرفته است که با پژوهش (González & Wagenaar, 2005) همخوانی دارد. شایستگی دموکراتیک اساتید نقش مهمی در ایجاد یک محیط آکادمیک پیشرفته دارد. هنگامی که اساتید دارای شایستگی دموکراتیک هستند، به این معنی است که آنها دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های لازم برای پرورش فرهنگ دموکراتیک را در کلاس‌های درس و مؤسسات دانشگاهی خود دارند. اساتید با گنجاندن اصول دموکراتیک در شیوه‌های تدریس خود، به ایجاد یک محیط دانشگاهی پیشرفته کمک می‌کنند که رشد فکری را تقویت می‌کند، تفکر انتقادی را ترویج می‌کند و دانشجویان را برای مشارکت فعال و آگاه در یک جامعه دموکراتیک آماده می‌کند. مقوله دوم بهبود ساختار و فرهنگ سازمانی است که با پژوهش (De-Gracia, 2024) همخوانی دارد. اساتید به عنوان الگو برای دانشجویان عمل می‌کنند و با پرورش شایستگی دموکراتیک، می‌توانند به ایجاد فرهنگ دموکراتیک در دانشگاه کمک کنند. این شامل ترویج گفتگوی باز، تفکر انتقادی و احترام به دیدگاه‌های مختلف است. شایستگی دموکراتیک اساتید می‌تواند با ترویج فراگیر بودن، تصمیم‌گیری مشترک، ارتباطات شفاف، توانمندسازی، حل تعارض و بهبود مستمر به ساختار و فرهنگ سازمانی مثبت کمک کند. این عناصر می‌توانند یک جامعه دانشگاهی فعال‌تر، مشارکتی و موثرتر ایجاد کنند. مقوله سوم شهرت سازمانی است. وقتی دانشگاهی تعهد خود را به ارزش‌های دموکراتیک نشان می‌دهد، می‌تواند شهرت خود را هم در سطح محلی و هم در سطح جهانی افزایش دهد. دانشگاهی که به دلیل ترویج شایستگی دموکراتیک در میان اساتیدش شناخته می‌شود، ممکن است اساتید و دانشجویان با استعدادی را جذب کند که به آزادی فکری، تنوع و تصمیم‌گیری مشارکتی اهمیت می‌دهند. این می‌تواند به افزایش شناخت، فرصت‌های همکاری و مشارکت با سایر مؤسسات کمک کند. توجه به این نکته مهم است که تقویت شایستگی دموکراتیک در بین اساتید مستلزم توسعه حرفه‌ای مداوم، حمایت موسسه و

فرهنگی است که اصول دموکراتیک را ارج می‌نهد. پیامدهای خاص به بافت هر دانشگاه، فرهنگ موجود آن و تمایل افراد برای پذیرش آرمان‌های دموکراتیک بستگی دارد. مقوله چهارم تقویت دموکراسی نهادی است که با پژوهش (Deca, 2015) همخوانی دارد. اساتید به عنوان روشنفکران و رهبران فکری، پتانسیل مشارکت در گفت‌وگو عمومی و شکل دادن به افکار عمومی را دارند. اساتیدی که دارای شایستگی دموکراتیک هستند، می‌توانند در گفتگو در مورد مسائل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی شرکت کنند و در بحث‌های سیاستی مشارکت داشته باشند و بینش‌های مبتنی بر شواهد ارائه دهند. تخصص آنها می‌تواند به اطلاع‌رسانی فرآیندهای تصمیم‌گیری دموکراتیک و کمک به قدرت و انعطاف‌پذیری نهادهای دموکراتیک کمک کند.

پیشنهادات

مطالعات کیفی برای ارزیابی وضعیت فعلی شایستگی دموکراتیک در میان اساتید آموزش عالی انجام گردد. تأثیر گنجاندن ارزش‌ها و شیوه‌های دموکراتیک در برنامه درسی در رشته‌های مختلف بررسی شود. بررسی تأثیر کارگاه‌ها، جلسات آموزشی که هدف آنها بهبود درک اساتید از اصول دموکراتیک، مهارت‌های ارتباطی و توانایی آنها برای پرداختن به دیدگاه‌های مختلف در کلاس درس است. ارزیابی تأثیر سیاست‌های ترویج تنوع، برابری و شمول بر رویه‌های دموکراتیک اساتید. تأثیر ساختارهای مختلف، فرهنگ‌های دانشگاهی و سیاست‌ها را بر مشارکت دموکراتیک اعضای هیئت علمی مقایسه شود. تأثیر شایستگی دموکراتیک بر مشارکت دانشجویان، نتایج یادگیری و رضایت کلی را درک گردد. بررسی چالش‌ها و فرصت‌های منحصر به فرد برای ترویج ارزش‌های دموکراتیک در زمینه‌های مختلف تحصیلی و شناسایی رویکردهای خاص. تأثیر سیاست‌های آموزشی ملی، هنجارهای اجتماعی و زمینه‌های تاریخی را بر مشارکت اساتید در شیوه‌های دموکراتیک مقایسه شود. بررسی رابطه بین شایستگی دموکراتیک در بین اساتید و مشارکت مدنی دانشجویان، مشارکت سیاسی و تعهد به ارزش‌های دموکراتیک فراتر از محیط دانشگاهی.

تدوین و ارائه مدل شایستگی‌های دموکراتیک استادان در آموزش عالی

۱۹۰ - ۱۵۶

❖ فرشته حیدری ❖ مهدی صالحی

با انجام تحقیقات در این زمینه‌ها، می‌توانیم بینش‌های ارزشمندی در مورد چگونگی بهبود شایستگی دموکراتیک اساتید در آموزش عالی به دست آوریم و به توسعه محیط‌های یادگیری فراگیر، دموکراتیک و مؤثر کمک کنیم.

References

- AAC&U (2007): College Learning for the New Global Century. Association of American Colleges and Universities, Washington, DC
- Bergan, S. (2007): Qualifications. Introduction to a concept. Council of Europe Higher Education Series No. 6, Council of Europe Publishing, Strasbourg.
- Bologna Process (2007): London Communiqué: Towards the European Higher Education Area: responding to challenges in a globalised world, London.
- Council of Europe (2007): Recommendation Rec(2007)6 of the Committee of Ministers to member states on the public responsibility for higher education and research, Strasbourg.
- De-Gracia-Soriano, P., Jiménez-Loaisa, F. J., Jareño-Ruiz, D., & Jiménez-Delgado, M. (2024). Democratic culture in pandemic times: Debate as a tool for educational innovation. In Higher Education Institutions and Covid-19 (pp. 34-46). Routledge.
- Darabi, M., Pour Karimi, J. and Farahini Farahani, M. (2019). Examining the competences of faculty members in high quality teaching. Development of education in medical sciences, 13 (37). [in Persian]
- Deca, L. (2015). International norms in the reform of Romanian higher education: A discursive analysis. European Journal of Higher Education, 5(1), 34-48.
- Danaeifard, Hassan, Kazemi, Hossein. (2012). Promotion of interpretative research in the organization: a review of the philosophical foundations and the process of implementing the phenomenological method, Journal of Improvement and Transformation Management Studies, 12 (61), 121-148. [in Persian]
- Dewey, J. (1916). Democracy and Education. New York: Macmillan.
- Eide, L., Skalle, C., & Gjesdal, A. M. (2023). Intercultural Competence in the Foreign Language Classroom. Pedagogical Applications of Literary Texts on Migration and Exile. Scandinavian Journal of Educational Research, 67(4), 607-620.
- Flick, Ove. (2012). An Introduction to Qualitative Research. Translation:

- Hadi Jalili, Tehran, Ney Publishing. Geboers, E., Geijsel, F., Admiraal, W., & Ten Dam, G. (2015). Citizenship orientations and knowledge in primary and secondary education. *Social Psychology of Education*, 18(4), 749-767. [in Persian]
- Glaser, B. E., & Bento, L. A. (2005). Attitudes of academic and clinical researchers toward financial ties in research: a systematic review. *Science and engineering ethics*, 11(4), 553-573.
- González, J. & Wagenaar, R. (2005): Tuning Educational Structures in Europe. Universities' Contribution to the Bologna Process. Final Report Pilot Project Phase2. Publicaciones de la Universidad de Deusto, Bilbao and Groningen.
- Gürkan, B., & DOĞANAY, A. (2020). Factors affecting citizenship education according to perceptions and experiences of secondary school teachers. *Turkish Journal of Education*, 9(2), 106-133.
- Graen, G. B., & Uhl-Bien, M. (2013). Relationship-based approach to leadership: Development of leader-member
- Glaser, B. G. (1999). The future of grounded theory. *Qualitative health research*, 9(6), 836-845.
- Leadership Quarterly*, (6), 219-247.
- Hora, T. (2023). Engaging the New Generation-Youth Perspectives on Democracy and Citizenship in Post-Communist Albania (Master's thesis).
- Happy Pishkhani, Maryam, Khoshrang, Hossein, Daddaran, Ide, Soltani Moghadam, Reza, Khoshtarash, Mehrnoosh. (2013). Explaining the concept of competence of faculty members from the perspective of professors: a qualitative study, *Future Journal of Medical Education*, 13(2), 8-13. [in Persian]
- Ismaili Mahani, Haniyeh, Motaharnejad, Hossein, and Lasani, Mehdi. (2015). General competencies needed for students' success in academic and professional life. *Educational Measurement and Evaluation Studies*, 6(15), 167-197. [in Persian]
- Jahid, Hossein Ali and Khosravi, Elnaz. (2017). Educational and research competencies needed by students to succeed in academic life. *Education*

- Strategies (Education Strategies in Medical Sciences), 11(1), 50-58. [in Persian]
- Kizhourri, Amirhossein, Mohammadi Hosseini, Seyedahmad, Saimani, Elham. (2018). Students' perception of faculty members' teaching skills (case study: Ferdowsi University of Mashhad). *Research in Education*, 7F(4), 107-131. [in Persian]
- Luo, J., & Chan, C. K. Y. (2022). Qualitative methods to assess intercultural competence in higher education research: A systematic review with practical implications. *Educational Research Review*, 100476.
- Martínez Casanovas, M., Ruíz-Munzón, N., & Buil-Fabregá, M. (2022). Higher education: The best practices for fostering competences for sustainable development through the use of active learning methodologies. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 23(3), 703-727.
- Marton, F. (1981). Phenomenography—describing conceptions of the world around us. *Instructional science*, 10(2), 177-200.
- Pour ahmad. (2013). *Anti-Method Qualitative Research Method, Volume 2*. Published by Sociologists. [In Persian]
- Rauschert, P., & Cardetti, F. (2022). Fostering Democratic Competences in Learners: An Interdisciplinary International Experience. *Iranian Journal of Language Teaching Research*, 10(3), 29-41.
- Rögele, S., Rilling, B., Apfel, D., & Fuchs, J. (2022). Sustainable development competencies and student-centered teaching strategies in higher education institutions: the role of professors as gatekeepers. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 23(6), 1366-1385.
- Rosetti, M., Benassi, M., Bruzzaniti, V., Bufacchi, A., & D'Andrea, M. (2001). Intra-operative radiation therapy optimization using the Monte Carlo method. In *Advanced Monte Carlo for Radiation Physics, Particle Transport Simulation and Applications* (pp. 455-460). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Shahvari, Masoumeh, Kian, Marjan and Niknam, Zahra. (2015) work and technology; Lived experiences of teachers, *Quarterly Journal of Theory and Practice in Curriculum*, 8 (12), 180-159. [in Persian]
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. 2nded. Sage Publications, Thousand Oaks, CA,U

- Taghipour Hawezi, Parnian Sheikhi Fini, Ali Akbar, Mehromhammadi, Mahmoud Samavi and Seyed Abdul Wahab. (2023). The relationship between teachers' teaching methods and techniques with the mediating role of democratic social education competencies. *Research in curriculum planning*, 20(76), 24-51. [in Persian]
- Taghipour Havizi, Parnian, Sheikhi Fini, Mehromhammadi, Mahmoud, Samavi and Seyyed Abdullohab. (2022). Identifying the types of competencies to realize democratic social education in Iran's education system. *Curriculum studies*. [in Persian]
- Weber, L. & Bergan, S. (eds) (2005): *The Public Responsibility for Higher Education and Research*. Council of Europe Higher Education Series No. 2, Council of Europe Publishing, Strasbourg.
- Williams, T.T. (2004): "Commencement". *Orion Magazine*, March/April 2004. Available at <http://www.orionmagazine.org/index.php/articles/article/136>

Compiling and presenting the model of democratic competencies of professors in higher education (Case of study: Professor of Kurdistan University)

Freshteh heidari¹, Mehdi Salehi^{2*}

Abstract

Higher education institutions play a significant role in shaping the next generation, and therefore have a responsibility to foster democratic competencies among their students. In this way, they can actively contribute to democratic societies. From this perspective, this study examines the democratic competencies of faculty members at Kurdistan University in higher education. The research approach was qualitative, using a phenomenological strategy. The participants were faculty members from various departments at Kurdistan University in Sanandaj. Sampling was conducted using a purposive and snowball technique, considering maximum diversity until data saturation was reached with 12 faculty members and semi-structured interviews. After transcription, the data was analyzed using Glaser's two-stage open and axial coding. The MAXQDA 2020 qualitative data analysis software was used to extract the main categories of the research. The research findings revealed five main categories as components of faculty democratic competencies, including democratic knowledge, teaching skills, democratic models, civic engagement, and professional development. Furthermore, five main categories were identified as empowerment strategies, such as educational strategies, encouraging democratic freedom, cultivating a culture of dialogue, strengthening inclusivity and diversity, and providing resources and support. Finally, four main categories were identified as the consequences of strengthening faculty democratic competencies, including an advanced academic environment, improving organizational structure and culture, organizational reputation, and strengthening institutional democracy. In conclusion, it can be acknowledged that meticulously identifying the democratic competencies of faculty members in higher education and providing appropriate solutions tailored to the academic context can be effective in empowering them.

Keywords: Competence, democratic competence, higher education

¹- PhD student in educational management, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

²- Assistant Professor of Educational Management, Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.